

1 ממצאים

1.1 אוכלוסיית המחקר

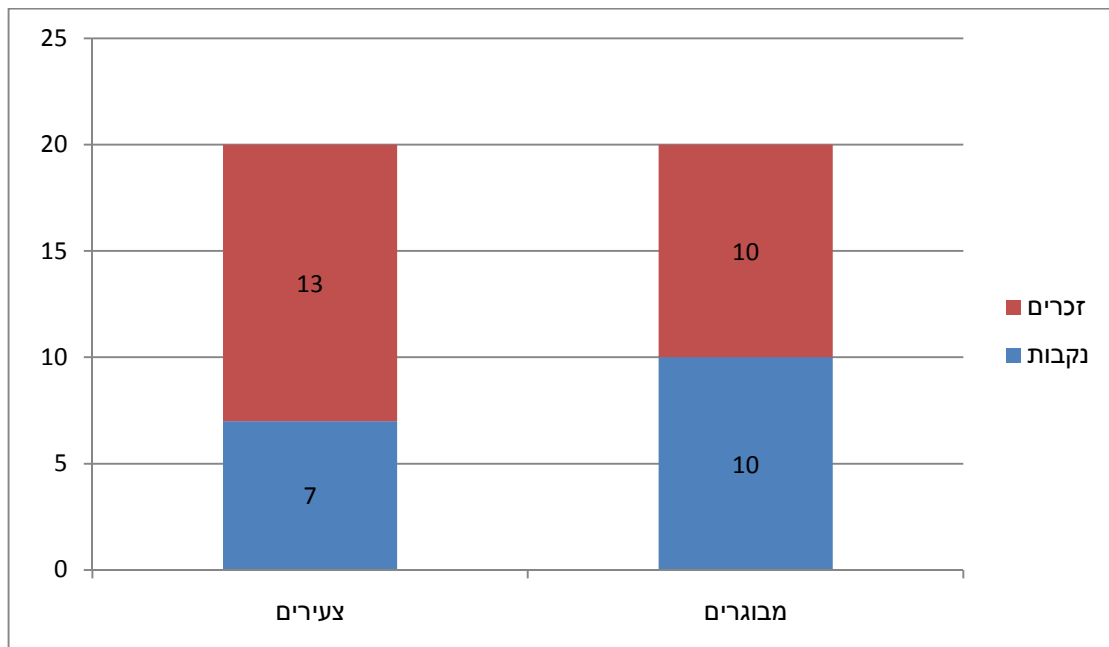
כאמור כולל מחקר זה 40 נבדקים, הנבדלים על פי שתי קבוצות גיל שוות מבחינת גודלן. קבוצת הגיל הצעירה כוללת נבדקים שגילם אינו עולה על 16 שנים, ואילו קבוצת הנבדקים המבוגרים כוללת נבדקים מבוגרים מ-16.

טווח הגילאים בקבוצת הגיל הצעירה נע בין 12 שנים ל-16 שנים, כאשר הגיל הממוצע בקבוצת גיל זו הוא 14.25 שנים (סטית התקן 1.33).

קבוצת המחקר המבוגרת כוללת 20 נבדקים שגילאיהם נעים בין 18 שנים ובין 60 שנים, כאשר הגיל הממוצע של קבוצת מחקר זו הוא 39.6 שנים והגיל החציוני הוא 43 שנים (סטית התקן 12.6 שנים).

קבוצת המחקר הצעירה מורכבת מ-7 נבדקות (35% מקבוצה זו) ומ-13 נבדקים (65% מהקבוצה). לעומת זאת, קבוצת המחקר המבוגרת כוללת מספר זהה של נשים וגברים (10 מכל מין, 50% ביחס לקבוצה).

תרשים 1 : התפלגות אוכלוסיית המחקר לפי קבוצת מחקר ולפי מגדר (N=40)

1.2 דפוסי השימוש באמצעי התקשורת

תחילה, נשאלו הנבדקים לגבי דפוסי השימוש שלהם באמצעי התקשורת השונים. טבלה מס' 1 שלהלן מרכזת את עיקרי תשובותיהם.

טבלה 1 : דפוסי השימוש באמצעי תקשורת של הנבדקים, לפי קבוצות מחקר (N=40)

מבוגרים	צעירים	
0.65	0.55	האם את/ה נוהג/ת לצפות בחדשות בטלוויזיה?
0.54	0.36	באיזו שפה משודרות החדשות שאתה צופה בהן?
0.85	0.45	האם את/ה נוהג לצפות בחדשות בערוץ 9*?
3.35	2.00	באיזו תדירות את/ה נוהג/ת לצפות בחדשות בטלוויזיה**?
0.65	0.80	10
0.80	0.95	22
0.50	0.25	לווין ברוסית
0.20	0.10	לווין לא ברוסית
0.40	0.55	האם את/ה נוהג/ת לקרוא עיתונים יומיים?
0.38	0.91	באיזו שפה אתה מעדיף לקרוא את העיתון**?
2.50	1.36	באיזו תדירות את/ה נוהג/ת לקרוא עיתונים יומיים**?
0.70	0.95	האם את/ה נוהג/ת להאזין למוסיקה*?
2.36	2.68	אני נוהג להאזין למוסיקה בשפה:
2.79	3.58	באיזו תדירות את/ה נוהג/ת להאזין למוסיקה*?
0.80	0.65	האם את/ה נוהג/ת להאזין לרדיו?
0.69	1.00	באיזו שפה משודרים שידורי הרדיו להם אתה מאזין**?
0.69	0.92	באיזו תדירות את/ה נוהג/ת להאזין לרדיו?

* ההבדל בין הקבוצות מובהק ברמת מובהקות של 10%

** ההבדל בין הקבוצות מובהק ברמת מובהקות של 5%

85% מהמבוגרים דיווחו כי הם נוהגים לצפות בחדשות בערוץ 9, וזאת לעומת 45% בלבד מהצעירים ($p < 0.1$, $T = 2.133$).

בנוסף לכך תדירות הצפייה של המבוגרים בחדשות גבוהה מזו של הצעירים (ממוצע 3.35 לעומת 2.00 בלבד, $p < 0.01$, $t = 3.77$). תדירות הצפייה של הצעירים היא "אחת למספר ימים" בעוד שתדירות הצפייה של המבוגרים נעה בין פעם ביום לבין מספר פעמים ביום, בממוצע.

יחד עם זאת, לא נמצאו הבדלים מובהקים בין קבוצות המחקר ביחס לדיווח העקרוני של הנבדקים על כך שהם צורכים חדשות (65% אצל המבוגרים לעומת 55% אצל הצעירים), וכן על השפה בה משודרות החדשות: 13 מהמבוגרים דיווחו כי השפה בה הם צורכים חדשות היא עברית לעומת 11 צעירים אשר דיווחו באופן דומה.

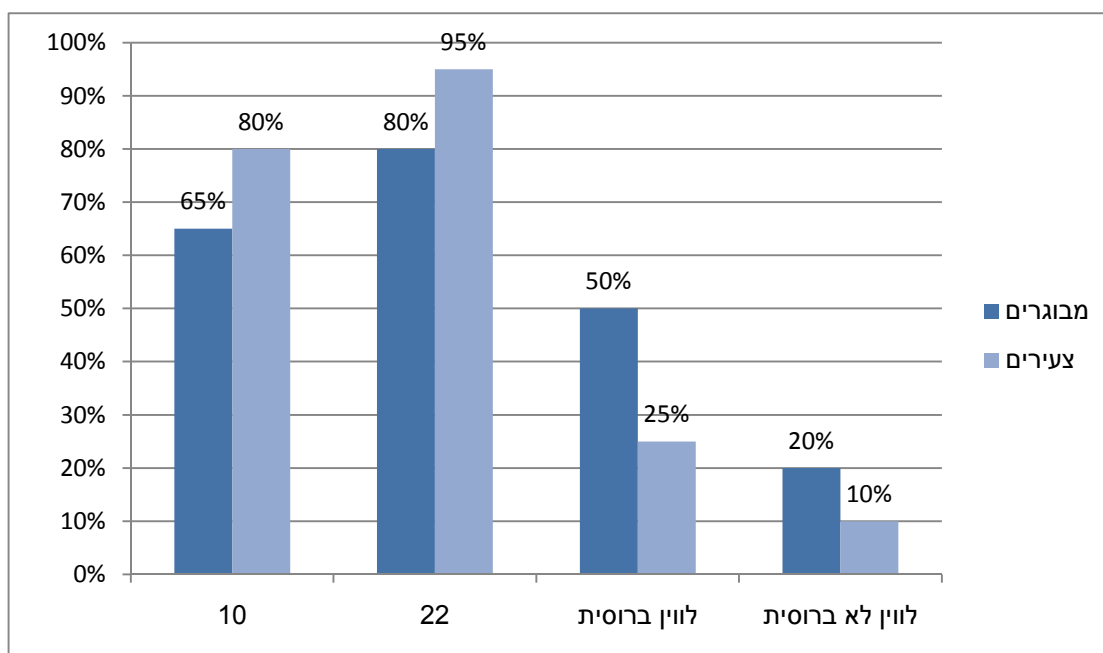
לא נמצאו הבדלים מובהקים ביחס לדפוסי הצפייה בטלוויזיה של הנבדקים, כפי שניתן להתרשם התרשים שלהלן. יחד עם זאת, יתכן שהסיבה לכך נובעת מגודלו המצומצם של המדגם, ולא דוקא מכך שהתופעה אינה קיימת.

כך לדוגמה, נמצא כי 80% מהצעירים נוטים לצפות בערוץ 10 ו-95% בערוץ 22, וזאת לעומת "רק" 65% ו-80% מהמבוגרים, בהתאמה.

באופן דומה, 50% מהמבוגרים דיווחו כי הם צופים בערוצי הלוויין ברוסית, לעומת 25% בלבד מהצעירים. 20% מהמבוגרים דיווחו כי הוא נוהג לצפות בערוצי לוויין שאינם ברוסית לעומת 10% בלבד מהצעירים.

כאמור הבדלים אלה אינם מובהקים באופן סטטיסטי, אך יתכן שדגימה גדולה יותר הייתה מאששת את קיומם של הבדלים בין הקבוצות.

תרשים 2 : דפוסי הצפייה בערוצי הטלוויזיה ביחס לקבוצות המחקר (N=40)

ככלל, ממצאים אלה אינם מאפשרים לאשש את ההשערה שקיים הבדל בין מבוגרים וצעירים בנכונות לצפות בטלוויזיה, אולם נראה כי דגימה גדולה יותר תגלה כי קיימים הבדלים כאלה.

ככלל, רק כמחצית מהנבדקים נוהגים לקרוא עיתונות יומית, ללא הבדל מובהק בין צעירים ומבוגרים, אך מתברר כי התייחסות הנבדקים לסוגייה זו אינה זהה.

צעירים דיווחו כי הם נוהגים לקרוא עיתונות יומית בתדירות הנמוכה מפעם בשבוע (ממוצע 1.36), ולעומתם המבוגרים נוהגים לקרוא עיתונות כזו בתדירות אשר נעה בין מספר פעמים בשבוע לכל יום (ממוצע 2.5).

ההבדל המובהק בתדירות ($p < 0.05$, $t = 2.25$) מתלווה לכך ש-91% מהצעירים נוהגים לקרוא עיתונות זו בשפה העיברית לעומת 38% בלבד מהמבוגרים ($p < 0.05$, $t = 2.840$).

ממצאים אלה מהווים אישוש ראשוני להשערת המחקר לפיה קיים הבדל בין צעירים ומבוגרים לצורך מדיה כתובה בשפה הרוסית.

95% מהצעירים דיווחו כי הם נוהגים להקשיב למוזיקה לעומת 70% בלבד מהמבוגרים ($t=2.147$, $p<0.05$).

יחד עם זאת, לא נמצאו הבדלים בין השפה בה מושמעת המוזיקה ביחס לקבוצות המחקר, ולעומת זאת נמצא כי צעירים נוהגים להקשיב למוזיקה בתדירות גבוהה ביותר (ממוצע 3.58) לעומת תדירות נמוכה יותר שנמצאה אצל המבוגרים (ממוצע 2.79). ההבדל בין הקבוצות בהקשר זה מובהק ($t=1.959$, $p<0.1$).

באופן דומה, לא נמצאו הבדלים מובהקים בדפוסי ההאזנה לרדיו הן מבחינת ההאזנה ככלל (80% מהמבוגרים לעומת 65% מהצעירים) והן מבחינת התדירות (ממוצע 2.54 אצל הצעירים לעומת ממוצע 2.75 אצל המבוגרים).

לעומת זאת, נמצא כי צעירים מעדיפים, רובם ככולם, להקשיב לרדיו בשפה העברית, ולעומתם רק 69% מאזינים לתחנות עבריות ($t=2.346$, $p<0.05$).

ממצאים אלה מהווים אישוש ראשוני להשערת המחקר לפיה קיים הבדל בין צעירים ומבוגרים להאזין למוזיקה בשפה הרוסית.

1.3 איכות התקשורת הרוסית

טבלה מס' 3 שלהלן מרכזת את עמדות הנבדקים בנוגע לאיכויות הדיווח של התקשורת הרוסית ומהימנותן.

תרשים 3: איכות הדיווח בשפה הרוסית ומהימנותו, לפי קבוצות מחקר (N=40)

צעירים	מבוגרים	
1.85	3.55	להערכתך, באיזו מידה מייצגות הידיעות בעיתונים המקומיים ברוסית מידע עובדתי? *
2.25	2.70	להערכתך, באיזו מידה מייצגות הכתבות בטלוויזיה המקומית הרוסית מידע עובדתי? *
2.40	3.75	להערכתך, באיזו מידה מייצגות הידיעות בתקשורת הרוסית הלווינית מידע עובדתי הנוגע לדברים המתרחשים בישראל? *
2.35	2.70	להערכתך, איכות התכנים של השידורים המקומיים ברוסית אינם מוטלים בספק
2.45	3.10	להערכתך, איכות התכנים של שידורי הלוויין ברוסית אינם מוטלים בספק

* ההבדל בין הקבוצות מובהק ברמת מובהקות של 5%

עמדות הנבדקים בהקשר זה נבחנו על פני סולם ערכים בן 5 דרגות בו 1 מצין הסכמה מועטה עם ההיגד והערך 5 מצין הסכמה רבה עימו.

כפי שניתן לראות, מובגרים סבורים כי הידיעות בעיתונות המקומית בשפה הרוסית מציגות מידע עובדתי במידה בינונית-גבוהה (ממוצע 3.55), ולעומתם סבורים נבדקים צעירים כי העיתונות הרוסית המקומית מציגה מידע עובדתי רק במידה מועטה (ממוצע 1.85). ההבדל בין הקבוצות מובהק ($p < 0.05$, $t = 3.584$).

מגמות דומות נמצאו בנוגע לתקשורת הרוסית הלוויינית. עמדות המבוגרים בנוגע למידע העובדתי בנוגע לדברים המתרחשים בישראל היה איכות בינונית-גבוהה (ממוצע 3.75), ולעומת זאת עמדתם של הצעירים היא ספקנית יותר (ממוצע של 2.40 בלבד). ההבדל בין שתי קבוצות המחקר מובהק ($p < 0.05$, $t = 2.481$).

בשונה מאלה, לא נמצאו הבדלים בנוגע להערכת הנבדקים הצעירים והמבוגרים בנוגע למידע העובדתי המשודר בטלוויזיה הרוסית המקומית, מידת הספק שניתן להטיל באיכות התכנים של השידורים המקומיים ברוסית ושל השידורים הרוסיים בלווין.

ממצאים אלה מהווים אישוש חלקי להשערה כי להשערת המחקר לפיה קיים הבדל בין צעירים ומבוגרים בנכונות לצפות בטלוויזיה בשפה הרוסית.

כמו כן, הם מהווים אישוש נוסף להשערת המחקר לפיה קיים הבדל בין צעירים ומבוגרים לצרוך מדיה כתובה בשפה הרוסית.

יחד עם זאת, מהממצאים עולות מסקנות נוספות. ראשית, עולה כי הצעירים ספקניים יותר בהערכתם לאיכות ולמהימנות הדיווח התקשורתי מאשר המבוגרים.

כמו כן, המבוגרים, באופן כללי, ספקניים כמו הצעירים בנוגע לתקשורת המקומית, אך פחות מהם בנוגע לתקשורת הלוויינית.

לבסוף, בעיני המבוגרים, ניתן לראות אי אמינותה של התקשורת הכתובה גבוהה משל התקשורת המשודרת.

1.4 פונקציונליות של אמצעי התקשורת

הנבדקים התבקשו לציין המידה בה ממלאים כלי התקשורת פונקציות בחיי היום יום. ריכוז עמדותיהם מופעי בטבלה שלהלן.

תרשים 4: פונקציונליות של אמצעי הצקשורת לפי קבוצות המחקר (n=40)

צעירים	מבוגרים	היגד
2.45	3.05	לקבל אינפורמציה שימושית לחיי היום יום - רדיו
3.75	4.20	לקבל אינפורמציה שימושית לחיי היום יום - טלוויזיה
2.35	3.15	לקבל אינפורמציה שימושית לחיי היום יום - עיתון
2.55	3.15	לעקוב כיצד הממשלה ממלאת את תפקידה - רדיו
3.95	3.75	לעקוב כיצד הממשלה ממלאת את תפקידה - טלוויזיה
2.70	3.30	לעקוב כיצד הממשלה ממלאת את תפקידה - עיתון
2.20	3.30	לרצות ללמוד ולהבין מושגים - רדיו*
4.30	4.15	לרצות ללמוד ולהבין מושגים - טלוויזיה

צעירים	מבוגרים	היגד
3.00	3.35	לרצות ללמוד ולהבין מושגים - עיתון
2.90	3.50	להבין את חילוקי הדעות השונים בחברה - רדיו
4.35	3.40	להבין את חילוקי הדעות השונים בחברה – טלוויזיה*
3.00	3.75	להבין את חילוקי הדעות השונים בחברה - עיתון
3.20	3.80	לרצות וללמוד על התרבות המקומית - רדיו
4.45	3.55	לרצות וללמוד על התרבות המקומית – טלוויזיה*
2.65	3.40	לרצות וללמוד על התרבות המקומית - עיתון
2.15	2.85	לשכך תחושות של געגוע (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) - רדיו
3.90	2.70	לשכך תחושות של געגוע (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) – טלוויזיה**
2.60	3.15	לשכך תחושות של געגוע (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) - עיתון
2.40	3.50	למלא תחושות של שייכות וזהות (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) – רדיו*
4.20	3.60	למלא תחושות של שייכות וזהות (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) - טלוויזיה
1.65	2.80	למלא תחושות של שייכות וזהות (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) – עיתון**
2.85	3.35	לנסות ולשמר את השפה (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) - רדיו
3.85	3.80	לנסות ולשמר את השפה (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) - טלוויזיה
2.45	3.05	לנסות ולשמר את השפה (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) - עיתון
2.10	3.15	לנסות ולשמר את התרבות (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) – רדיו*
4.40	3.00	לנסות ולשמר את התרבות (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) – טלוויזיה**
1.90	3.15	לנסות ולשמר את התרבות (מתייחס למדיה בשפה הרוסית) – עיתון**

* ההבדל בין הקבוצות מובהק ברמת מובהקות של 10%

** ההבדל בין הקבוצות מובהק ברמת מובהקות של 5%

ככלל, לא נמצאו הבדלים בין קבוצות ביחס לפונקציונאליות שממלאים כלי התקשורת. הבדלים בין קבוצות המחקר נמצאו ביחס להיבטים הבאים.

ראשית, נמצא כי הרדיו משמש את המבוגרים ללימוד והבנה של מושגים יותר מאשר את הצעירים (ממוצע 3.30 לעומת 2.20, $t=1.946$, $p<0.1$).

לעומת זאת, הצעירים מסתייעים בטלוויזיה כדי להבין את חילוקי הדעות השונים בחברה (ממוצע 4.35) וכדי ללמוד על התרבות המקומית (ממוצע 4.45) באופן נרחב יותר מאשר המבוגרים (ממוצעים 3.40 ו-3.55, בהתאמה, $t=1.917$, $p<0.1$ ו- $t=1.811$, $p<0.1$, בהתאמה).

באופן דומה, נמצא כי הטלוויזיה מסייעת יותר לצעירים לשכך תחושות של געגוע (ממוצע 3.90 לעומת 2.70, $t=2.084$, $p<0.05$), אך לעומת זאת, הרדיו והעיתונות מסייעות למבוגרים למלא תחושות של שייכות וזהות ביחס לצעירים (ממוצעים 3.50 לעומת 2.40 ו-2.80 לעומת 1.65, בהתאמה. שני ההבדלים מובהקים ברמה של 10% לפחות).

מגבמה דומה נמצאה ביחס לשימור התרבות. נמצא כי הטלוויזיה ממלאת תפקיד משמעותי יותר אצל הצעירים מאשר אצל המבוגרים (ממוצע 4.40 לעומת 3.00, $t=2.692$, $p<0.05$), בעוד שהרדיו והעיתונות ממלאים תפקיד יותר משמעותי אצל המבוגרים (ממוצע 3.15 לעומת 2.10, $t=1.898$, $p<0.05$ וממוצע 3.15 לעומת ממוצע 1.90, $t=2.509$, $p<0.10$, בהתאמה).

ככלל, מהווים ממצאים אלה אישוש נוסף להבדלים בין מבוגרים וצעירים בנכונות לצרוך מדיה כתובה או כזו המשודרת ברדיו ובטלוויזיה, וככאלה מהווים אישוש נוסף להשערות המחקר.